

A fejlődő országok mindinkább felismerik, hogy a tudományos és műszaki információ a gazdasági, kulturális és társadalmi fejlődés forrása, de a fenti okok miatt a tudományos eredmények átvétele nehezen valósul meg.

A megoldás a döntéshozókat szolgáló információs rendszer kiépítése lehet; országos szintű információkezelés, beleértve a dokumentumbeszerzés koordinálását, a megfelelő szakemberek kiképzését stb.; ésszerű döntések a modern telekommunikációs és információs technológiák bevezetésében; a gazdasági és nyelvi gátak megszüntetése az információhoz való hozzájutásban; a nemzetközi együttműködés támogatása az információs rendszerek és szolgáltatások fejlesztésében.

/LIU DA: The special problems of information work in developing countries, with special reference to China. 5 p./

A könyvtári, információs szolgáltatások, a felhasználók képzése és az egyetemi célok

Az egyetemeken a 19. században vált a kutatás az oktatással egyenrangúvá. A 20. században társadalmi szerepük is bővült. Az országonkénti eltérések ellenére ez a három fő feladat (tanítás, kutatás, külső szolgáltatások az iparnak és a kultúrának) jellemzi az egyetemek mai tevékenységét.

A változásokat és újításokat az alábbi tényezők okozták:

- ▶ az egyetem gyors fejlődése, a tudományos tevékenység és az irodalom, valamint az információk robbanásszerű növekedése;
- ▶ a társadalom és a tudomány növekvő kölcsönös függősége;
- ▶ további specializálódás és növekvő interdiszciplinaritás;
- ▶ forradalom a számítógépes és információs technológiában.

Az egyetemi könyvtárak többé-kevésbé vonakodva, de alkalmazkodtak ezekhez a változásokhoz. A gyűjtésre koncentráló, befelé forduló intézményekből egyre inkább kifelé forduló, a felhasználókat szolgáló intézményekké váltak. A könyvtárak nagyságrendjének változása éppúgy jellemezte ezt a folyamatot, mint a folyóiratok szerepének növekedése, de mindezekelőtt az információs szolgáltatásokra és a felhasználók képzésére fordított figyelem.

Az egyetemeken és a könyvtáraikban bekövetkezett változások az egyes területeken elszigetelten, egymástól függetlenül következtek be. Olyan erőfeszítésekre lenne ezért szükség, amelyek integrálják ezeket a folyamatokat, következésképpen összehangolt és kiegyensúlyozott szolgáltatásokat és felkészítést nyújtanának a felhasználóknak. A szervezési, a gyakorlati és a tudományos követelmények közötti

helyes arány megtalálása az irodalomkutatásban és annak oktatásában alapvető követelmény a műszaki egyetemi könyvtárakban.

A felhasználók képzése átalakulóban van: bibliográfiai felkészítés helyett mindinkább kutatási stratégiát oktatnak. Ez azt jelenti, hogy a képzés összefonódik az egész kutatási folyamattal.

Az irodalomkutatás módszerei a társadalomtudományi kutatás módszerein alapulnak, és arra irányulnak, hogy a kutatóknak hogyan kellene használniuk a könyvtárat.

Az irodalomkutatás módszereit a következő elemek alkotják:

- ▶ a kutató helyzete és szükségletei, valamint az irodalomkutatás természete (mi a kutatás célja, mennyi ideje van rá a kutatónak stb.);
- ▶ az irodalmazás (információgyűjtés) módszerei (11 különféle módszer ismertetése);
- ▶ az információ válogatásának és az irodalom behatárolásának különböző módszerei (6 módszer);
- ▶ az irodalomkutatás általános modellje (4 különböző modell).

Ebben a megközelítésben az irodalomgyűjtési eljárást az irodalomkutatási modell különböző elemeinek tudományos és módszertani aránya határozza meg.

A műszaki és természettudományos kutatók információgyűjtési szokásairól folytatott vizsgálatok azt mutatják, hogy a kutatók érdeklődésében az első helyen a folyóiratok és könyvek, valamint az őket feltáró bibliográfiák állnak. Ezek mellett a kötetlen személyes eszmecserének tulajdonítanak igen nagy jelentőséget. A kivonatokra és indexekre sokkal kisebb hangsúly esik, az online források használata nem érzékelhető. A könyvtárak, könyvtárosok és az információs szolgáltatások igénybevétele kevésbé népszerű, noha – ennek ellentmondóan – a legfontosabb könyvtári anyagok, a könyvek és folyóiratok igen fontosak a kutatók irodalomgyűjtő tevékenységében. A szerzők nemcsak azt kérik, hogy az online módszerek megváltoztassák a kutatók irodalomkereső szokásait, hanem azt is, hogy elérjék-e akár csak a tartalmi kivonatokat közlő folyóiratok jelentőségét.

A tanulmány egy olyan általános irodalomkutatási modellt vázol fel, amely a könyvtár- és tájékoztatástudomány ismeretein és a társadalomtudományi kutatás módszertanán alapszik. Ezt a modellt szembeesítve a kutatók irodalomgyűjtési gyakorlatával, két kérdést kell feltenni:

- ▶ Nem túlságosan elméleti-e a modell, nem hasonlít-e vésszen a könyvtárosképzésben tanultakhoz?
- ▶ A kutatók információgyűjtési szokásai tudományosan és módszertanilag kellően megalapozottak-e, lépést tartanak-e a kutatási eljárás egyéb összetevőinek forradalmi változásával?

/ARNOLD, C. A. – BOERMA, E. J.: The library, information services and user education and the aims of the university. 23 p./